

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2007-4-137 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 09-11/213-64
Karar Tarihi : 11.3.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Tuncay SONGÖR, Mehmet Akif ERSİN,
Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE

B. RAPORTÖRLER : Neşe Nur ONUKLU, Sinan BOZKUŞ, Recep GÜNDÜZ

20 **C. ŞİKAYET EDEN** : Sercem Otomotiv Sanayi A.Ş.
İzmir Yolu 12. Km. No:173 Bursa
Temsilcisi: Av. Dr. İ. Yılmaz ASLAN
Barbaros Blv. Tan Apt. No:60/5 34349 Balmumcu
Beşiktaş/İstanbul

D. KARŞI TARAF : Chrysler Jeep Ticaret A.Ş.
TEM Otoyolu Hadımköy Çıkışı 34900
Büyüçekmece/İstanbul

30 **E. DOSYA KONUSU:** Chrysler Jeep Ticaret A.Ş. (Chrysler)'nin Sercem Otomotiv Sanayi A.Ş. (Sercem) ile yapmış olduğu bayilik sözleşmesini rekabete aykırı bir şekilde feshederek, 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde ve rekabet ihlali oluşturan yükümlülüklerle sözleşmenin yürürlükte olduğu dönemde tabi olduğu 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde öngörülen muafiyet koşullarını ihlâl ettiği iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikâyetin konusunu esas olarak mezkur tebliğlerde öngörülen muafiyet koşullarına aykırılık arz eden işlem ve eylemlerin tespit edilmesi oluşturmaktadır.

40 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 22.8.2007 tarih ve 5593 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 26.9.2007 tarih, 2007-4-137/İİ-07-MHA sayılı İlk İnceleme Raporu 24.10.2007 tarih ve 07-77 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve Chrysler ile Sercem arasında 23.6.2000 tarihinde imzalanmış olan "Bayilik Sözleşmesinin" süresi ve feshi ihbara ilişkin hükmü dışında 1998/3 sayılı Tebliğ ile uyumlu olduğuna; süre ve feshe ilişkin hükümleri dolayısıyla 1998/3 sayılı Tebliğ'in sağlamış olduğu muafiyetten yararlanamayan münfesi Bayilik Sözleşmesi'ne ilişkin olarak açık ihlâl niteliğinde hükümler içermemesi nedeniyle

50 önaraştırma yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olmadığına; Chrysler'in, Sercem ile olana ilişkisine çok markalılık nedeniyle son verildiği ve bu nedenle yeniden bayilik ağına alınmadığı iddiasına yönelik olarak ise önaraştırma yapılmasını veya soruşturma açılmasını gerektirecek nitelikte ciddi delillerin bulunmaması nedeniyle şikâyetin reddine 07-77/917-351 sayı ile karar verilmiştir.

Bahse konu Kurul kararına ilişkin olarak yargı yoluna başvurulmuş, Danıştay 13. Dairesi tarafından, 5.5.2008 tarih ve 2008/553 E. sayılı karar ile *"davacı iddialarının Kanun'un 4. maddesi kapsamında ihlal iddialarına ilişkin bulunması nedeniyle, davalı idarece davacının iddiaları ile ilgili olarak soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespiti için önaraştırma yapılmasına karar verilmesi gerekirken, belirtilen sürece uyulmaksızın Kurulca doğrudan ilk inceleme raporu değerlendirilerek karar verilmesinde 4054 sayılı Kanun'a uyarlılık görülmemiştir."* gerekçesine dayanılarak anılan kararın yürütmesi durdurulmuştur.

60 Yürütmeyi durdurma kararına karşı yapılan itiraz Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından 25.9.2008 tarih ve 2008/789 E. sayılı karar ile reddedilmiştir.

Bu gelişmeler üzerine düzenlenen 13.1.2009 tarihli Bilgi Notu, 20.1.2009 tarihli Kurul toplantısında ele alınmış ve 09-03/53-M sayı ile, şikâyet iddialarına ilişkin olarak önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 6.3.2009 tarih 2007-4-137/ÖA-09-NNO sayılı Önaraştırma Raporu aynı tarih, REK.0.08.00.00-110/74 sayılı Başkanlık Önergisi ile 09-11 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da;

70 - Chrysler ile Sercem arasında 23.6.2000 tarihinde imzalanmış olan "Bayilik Sözleşmesi"nin sözleşmenin süresi ve feshi ihbara ilişkin hükmü dışında 1998/3 sayılı Tebliğ ile uyumlu olduğu,

- Süre ve feshe ilişkin hükümleri dolayısıyla 1998/3 sayılı Tebliğ'in sağlamış olduğu muafiyetten yararlanamayan münfesih "Bayilik Sözleşmesi"ne ilişkin olarak, açık ihlâl niteliğinde hükümler içermemesi nedeniyle soruşturma açılmasına gerek olmadığı,

80 - Chrysler'in Sercem ile olan ilişkisine çok markalılık nedeniyle son verildiği ve bu nedenle yeniden bayilik ağına alınmadığı iddiasına yönelik olarak soruşturma açılmasını gerektirecek nitelikte ciddi delillerin bulunmaması nedeniyle şikâyetin reddedilmesi gerektiği,

görüşlerine yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Önaraştırma Yapılan Taraf

2000 yılında faaliyetine başlayan teşebbüs; Chrysler, Jeep ve Dodge marka araçların Türkiye distribütörlüğünü yapmaktadır. Bir Chrysler LLC iştiraki olan

Chrysler, aynı zamanda adı geçen markaların servis ve yedek parça hizmeti veren bayi ve servis teşkilatlanmasını da kontrol etmektedir.

90 Öte yandan, merkezi ABD'de bulunan Chrysler LLC'nin hisselerinin tamamı Chrysler Holdings LLC'ye aittir. Chrysler LLC'nin bünyesinde Chrysler Motors Company LLC ile Chrysler Canada Inc. ve Chrysler de Mexico S.A. de C.V gibi ulusal pazarlarda faaliyet gösteren diğer şirketler bulunmaktadır. Söz konusu firmalar Chrysler, Jeep, Dodge ve GEM markaları altında araçların üretim, dağıtım ve satışını gerçekleştirmektedir. Tüm bu teşebbüslerin kontrolünü elinde bulunduran Chrysler Holdings LLC'nin hisselerinin %80,1'i Cerberus Capital Management LP, geriye kalan %19,9'u ise Daimler AG tarafından kontrol edilmektedir.

100 I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Hakkında önaraştırma yapılan Chrysler, bayilik ağı vasıtasıyla Türkiye çapında Chrysler, Jeep ve Dodge marka otomobillerin dağıtımını gerçekleştirmektedir. Chrysler bayileri ise anılan marka otomobillerin satışı, satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetleri vermektedir. İnceleme konusu dosyanın sadece araç satış faaliyetlerini konu alan yetkili bayilik ilişkisini ele aldığı göz önünde bulundurulduğunda, ilgili ürün pazarları "yeni motorlu taşıtlar dağıtımı, satışı ve pazarlaması" olarak belirlenmiştir.

110

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

İncelemeye konu anlaşmanın Türkiye'deki hemen hemen tüm bayilerle yapılmış olması nedeniyle ilgili coğrafi pazar, "Türkiye" dir.

I.3. Yapılan Tespitler ve Deliller

Başvuru dilekçesinde Sercem ve Chrysler arasında 23.6.2000 tarihinde Bayilik Sözleşmesi imzalandığı ifade edilmiş ve bir örneği sunulmuştur. Başvuru dilekçesinde Chrysler tarafından yapılan feshi ihbarın haksız olduğu iddiası yer aldığından, aşağıda söz konusu ihbarlara ve taraflar arasındaki yazışmalara kısaca yer verilecektir.

120

- 10.6.2005 tarihli fesih ihbarnamesi: Chrysler tarafından gönderilen ihbarname ile, Bayilik Sözleşmesi'nin 2007 Haziran ayı sonu itibarıyla feshedildiği bildirilmiştir.

- 14.2.2006 tarihli yazı: Söz konusu yazıda, 1.1.2006 tarihi itibarıyla 2005/4 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girdiğinden bahsedilmekte ve "Chrysler Jeep Ticaret A.Ş. olarak tüm teşkilatımıza 10.06.2005 tarihli ve noter kanalıyla feshini ihbar ettiğimiz bayilik ve servis sözleşmeleri bu yeni tebliğ öncesi iki yıllık ihbar müddeti dahilinde 30.6.2007 tarihine kadar geçerliliğini sürdürecekti. Yeni Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında öngörülen 1 yıllık geçiş süresi ve uyum müddeti sebebiyle, feshi 30 Haziran 2007 olarak önceden ihbarı yapılmış tüm bu sözleşmelerin 1.1.2007 tarihi

130

itibari ile yeni Tebliğ hükümlerine uydurulmuş olması gerekmektedir.” denilmektedir. Yazının devamında uyum sürecine ilişkin tarihler verilmekte ve “Şirketimiz, Chrysler, Jeep ve Dodge markaları için öngörülen standartlara uygun olduğu değerlendirilen satış ve servis lokasyonları ile 2006 yılı içerisinde yeni ve yürürlükteki Grup Muafiyeti Tebliği’ne uygun yeni dağıtım sözleşmeleri akdedecektir.” ifadeleri yer almaktadır.

140 - Chrysler’in gönderdiği 14.2.2006 tarihli yazıya Sercem’in 9.3.2006 tarihli cevap yazısı: Yazıda, Sercem’in yazılı olmayan, ancak sözlü olarak belirtilen standartların büyük çoğunluğuna sahip olduğu, söz konusu standartlara 31.12.2006’yı beklemeksizin uymaya hazır olduğu, yeni Tebliğ’den dolayı kendilerinden kaynaklanan bir sıkıntı yaşanmayacağı ifade edilmiştir. Yazıda ayrıca Chrysler’in tek taraflı olarak sözleşmelerini feshetmesinin kanuna aykırı olduğu ve yeni Tebliğ’in aynı satış alanında birden çok markaya hizmet verilmesine imkan verdiği hususları da yer almıştır. Yazıda “Yeni Kanun ile beraber, bilindiği üzere binalarda şirketlerin şu ya da bu şekilde marka standartlarını uygulaması uygun olmamasına rağmen, şirketimiz yine de bunlar bize bildirildiğinde bunları da uygulamaya hazırdır. Yeni kanunun önemli noktalarından biri aynı anda birden çok markanın satılabilmesi serbestliği olup, alan hesaplaması yapılırken bir markanın kapladığı alan, diğer markaların 150 metrekaresine düşülememektedir. “ ifadeleri yer almıştır.

- 21.7.2006 tarihli, Chrysler’in Sercem’e gönderdiği yazı: Yazıda, feshedilen sözleşmelerin, 2005/4 sayılı Tebliğ ile alakası olmaksızın eski mevzuata göre Haziran 2005 tarihinde 2 senelik feshi ihbar süresi verilerek feshedildiği, sözleşmelerin Sercem ile 30.6.2007 tarihinden sonraki yeni dönem için yenilenmeyecek olduğu, yeni Tebliğ’in yürürlüğe gireceği tarih olan 1.1.2007 ile sözleşmenin fesih tarihi olan 30.6.2007 tarihleri arasındaki 6 ayda sözleşmelerin yeni Tebliğ’e uyumlu hale getirilmesi gerektiği, aksi takdirde sözleşmelerin 30.6.2007 tarihi değil, 31.12.2006 tarihi itibarıyla fesih olunacağı bildirilmiştir.

160 - 15.8.2006 tarihli, Sercem tarafından Chrysler’e gönderilen yazı: Başvuru dilekçesine göre, İstanbul Crown Plaza Otel’de 20.6.2006 tarihinde tüm bayilik teşkilatının davet edildiği ve Sercem’in de katıldığı bayilik toplantısı ile Chrysler bayilik standartları duyurulmuştur. Bunun üzerine Sercem tarafından gönderilen yazıda; “20.6.2006 tarihinde standartlarınız İstanbul Crown Plaza Otel’de tüm bayi teşkilatına sunuldu. Standartlarınızda yapılan sunuma göre şirketimizin tesisleri fiziki olarak bu standartların hepsini fazlasıyla karşılayacak durumdadır. Kaldı ki 170 eksik olan marka kurumsal standartları da gerekli süre olan 31.12.2006 tarihine kadar da rahatlıkla yapılabilecek durumdadır. Tebliğin getirdiği bir konuda bir firma birden fazla markanın satıcısı ise marka kurumsal kimlik standartlarını yapmak zorunda değildir... Kurumsal kimlik olarak yapmam zorunlu olmamasına rağmen özellikle bu konuda kalan eksiklerimin de tamamının planlamasını kısa sürede yaptım.” ifadeleri yer almıştır. Yazıda ayrıca standartlara uyan bayiler ile sözleşme imzalanacağına bildirildiği, Sercem’in bu standartlara uyacağını bildirmesine rağmen 21.7.2006 tarihli yazı ile sözleşmenin imzalanmayacağına ifade edildiği, Sercem’in Chrysler bayiliği için yüksek miktarda yatırım yaptığı,

anlaşmanın haksız feshi halinde zararın tazmini için gerekli yerlere ve Rekabet Kurumu'na başvurulacağı Chrysler'e bildirilmiştir.

180 - 29.8.2006 tarihli Sercem tarafından Chrysler'e yapılan bildirim: Söz konusu bildirimde daha önce yapılan yazışmalar açıklanarak süreç özetlenmiş, fesih ihbarının haksız ve mevzuata aykırı olduğundan bahsedilmiştir. Chrysler'e, Sercem ile yeni sözleşmeleri akdetmekten kaçınması halinde Sercem tarafından tesis, ekipman ve personel ücretlerine ilişkin olarak yapılmış harcamaların tazmin edilmesi ihtaren bildirilmiştir.

- 8.9.2006 tarihli Chrysler tarafından gönderilen cevap yazısı: Chrysler, Sercem'in taleplerini reddettiğini bildirmiştir.

190 - 12.10.2006 tarihli Sercem tarafından gönderilen yazı: Yetkili bayi ve servis standartlarına uyum sağlanmış olmasına ve sözleşmelerin devam ettirilmek istenmesine rağmen Chrysler'in sözleşmelerin sona ereceğini ve yenilenmeyeceğini belirtmesi sebebiyle 1.1.2007 tarihinden itibaren söz konusu sözleşmeler ile bağlı kalınmayacağı, sözleşmelerin haksız sona erdirilmesi ve kriterlerin karşılanmasına rağmen sözleşme imzalanmaması sebebiyle doğan zararların tazminine ilişkin olarak Rekabet Kanunu, Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve ilgili mevzuat kapsamında ve diğer bilcümle yasal hakkın saklı tutulduğu bildirilmiştir.

200 - Son olarak, 14.11.2006 tarihinde Chrysler tarafından Sercem'in satış ve tesis yerinin yeterliliğine ilişkin olarak denetim yapılmıştır. Yapılan denetim sonucu düzenlenen raporlara göre, tesis yerinin büyüklüğü, ürün yelpazesi, teşhir araçları gibi ana unsurların tamam olduğu, kurumsal kimlik elemanları gibi tali unsurların ise tamamlanmadığı tespit edilmiştir. Bu unsurların tamamlanamama nedeni tutanakta, *"Sözleşmenin tazelenmeyeceği ihtar edilmiş olduğundan, talep edilen standartlar karşılanamamıştır. Böyle bir ihtar olmasaydı, tüm standartlar karşılanacaktı"* olarak belirtilmiştir.

J. GEREKÇE ve HUKUKİ DAYANAK

Şikâyet, Sercem ile Chrysler arasında akdedilmiş olan Bayilik Sözleşmesi'nin rekabete aykırı olarak haksız bir şekilde feshedildiği ve mezkûr sözleşmenin mülga 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı hükümler içerdiği iddialarını taşımaktadır.

210 Öncelikle şikâyet dilekçesinde değinilen ve 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı olduğu belirtilen sözleşme maddeleri ile anılan Tebliğ'in ilgili hükümlerinin karşılaştırması yapılarak 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı hükümlerin tespitinin yapılması yerinde olacaktır.

Sözleşmenin "Bayi Satış Alanı (BSA)/Satış Hakkı/Sözleşme Bölgesi" başlıklı 1. maddesi;

"...

b. Bayi, sözleşme bölgesi dışında şube veya başka dağıtım depoları açamaz, işletemez veya üçüncü şahıslara açtıramaz ve işlettiremez ya da ürünlerin satışı,

dağıtımını veya servisi için alt bayiler tayin edemez veya bu konuda başkalarına yardımcı olamaz.

220 c. Bayi, sözleşme konusu ürünleri başka bayi sözleşme bölgesi içinde satışa sunamaz veya müşteri bulmak amacıyla başka bayi sözleşme bölgesi içinde kendi işletmesi için yapılacak reklamlar aracılığıyla aktif olarak çaba gösteremez.

d. Bayi, sözleşme bölgesi içinde sözleşme konusu ürünler için CJT'nin muvaffakatıyla başka dağıtım depoları ve servisler açabilir.”

şeklindedir. Söz konusu hüküm 1998/3 sayılı Tebliğ'in 4/b-8'de yer alan;

230 “Anlaşma bölgesi dışında anlaşma konusu malların dağıtımını için şube veya dağıtım depoları açmama veya bunların pazarlanmasına yönelik aktif faaliyetlerde bulunmama veya bu mallara ilişkin olarak dağıtım veya servis sağlanması için üçüncü kişilere yetki vermeme yükümlülüğü.” ve 4/b-6'da yer alan “Sağlayıcının onayı olmaksızın, anlaşma bölgesi içinde faaliyet gösteren teşebbüslerle anlaşma konusu mallara ilişkin olarak dağıtım veya servis anlaşmaları yapmama, bu gibi anlaşmaları değiştirmeme veya son vermeme yükümlülüğü.”

hükümleri ile uyumludur.

Bayilik Sözleşmesi'nin “Bayinin Satış Örgütü” başlıklı 6. maddesinin altıncı bendinde yer alan;

“6. Bayi, CJT'nin yeterli sayıda bayi içeren tek aşamalı bir satış ağı oluşturma ana kuralına aykırı olarak tali bayi /tali servis atayamaz.”

hükümünün yukarıda değinilen 4/b-6 hükmüne paralel olduğu kanaatine varılmıştır.

Sözleşmenin “Rekabet Hükümü” başlıklı 4. maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü bendlerinde düzenlenen;

240 “2. DaimlerChrysler ve/veya CJT ile rekabet içinde olan ürünler üretmez ve MOPAR kalitesine her bakımdan uygun olmadıkça, MOPAR'a rekabet eden yedek parça satışı yapamaz.

3. Bayi, sözleşmenin devamı süresince Chrysler, Jeep ürün programı muadili motorlu araç ve motor alanındaki teşebbüslerin fabrika çıkışlı araçlarını ancak aşağıdaki şartların tamamının birlikte mevcut olması halinde CJT'den önceden yazılı onay almadan satabilir:

- Diğer araç ve şasilerin mahal olarak ayrı satış yerlerinde satılması,
- İşletmenin kendi başına tüzel kişiliği olan ayrı bir yasal varlık olması,
- Şirket yönetiminin tamamen veya kısmen aynı olmaması,
- Markaların karışmasına imkan vermeyecek bir şekilde faaliyet gösterilmesi.

250 Bayinin objektif haklı nedenlerin olduğunu kanıtlaması halinde CJT, Bayi bu yükümlülükten muaf tutabilir.

4. CJT tarafından müsaade edilen başka fabrika çıkışı araçların satışına veya bunların bakımının yapılmasına başlanmadan önce CJT'ye yazılı olarak derhal haber verilecektir.

Bayi, başka markalar için yapmış olduğu bir anlaşma çerçevesinde Chrysler, Jeep markası haricindeki motorlu araçların servisini kendi servisinde, ancak bundan dolayı CJT'nin, özellikle servisin donanımı veya personelin eğitimi için yaptığı yatırımlardan dolayı üçüncü bir tarafa haksız bir fayda sağlamaması halinde verebilir..."

260 hallerinin, 1998/3 sayılı Tebliğ'in 4/b-2 maddesinde yer alan "Anlaşma konusu malları ve rakip malları üretmeme yükümlülüğü." hükmü, 4/b-3'de yer alan "Ayrı satış yerlerinde, ayrı bir yönetimle ve ayrı bir yasal varlık halinde ve markalar arasında karışıklıktan kaçınacak şekilde satış halleri hariç olmak üzere üreticiden başka kişiler tarafından sunulan motorlu yeni taşıt araçlarını satmama yükümlülüğü." hükmü, "Ortak bakım ve onarım birimlerinde verilen satış sonrası hizmetlerde üçüncü kişilerin, sağlayıcı tarafından yapılan yatırımlardan, özellikle araç-gereç ve eğitilmiş personelden, haksız yere yararlanmasına izin vermeme yükümlülüğü." hükmü ve 4/b-4 maddesinde yer alan "Anlaşma konusu mallarla aynı kalitede olmayan başka yedek parçaları satmama, tamir ve bakımda kullanmama yükümlülüğü." hükmü ile paralellik arz ettiği belirlenmiştir.

270 Sözleşme'nin "Tesisler, Standartlar ve Personel" başlıklı 11. maddesinin beşinci bendinde düzenlenen;

"5. Bayi, CJT'nin ön onayını almadan, başka ilave tesisler, uydular ya da başka satış ve servis yerleri açamaz."

hükmü yine yukarıda yer verilen 4/b-6 ve 8. madde hükümlerine paraleldir.

Buna karşılık Bayilik Sözleşmesi'nin "Sözleşme Süresi ve Sözleşmenin Feshedilmesi" başlıklı 23. maddesinin;

280 1. İşbu sözleşme 1.7.2000 tarihinde yürürlüğe girer ve üç yıl süreyle akdedilmiştir. Akit taraflardan her biri, bu sözleşmeyi yenilememe isteğini sözleşmenin sona ermesinden altı ay önce diğer tarafa bildirerek feshedebilir. Fesih ihbarında bulunulmasına rağmen, sözleşme süresinin bitiminden sonra da ticari faaliyetin zımnen devam ettirilmesi halinde, işbu sözleşme hükümleri geçerli olur. Ancak, böyle bir durumda, taraflardan her biri, derhal geçerli olmak üzere, her zaman ticari ilişkiye son verilmesini isteme hakkını haizdir.

2. Taraflar, önemli bir nedene dayanarak sözleşmeyi bir süre ile bağlı kalmaksızın feshedebilirler. Taraflardan birinin sözleşmenin öngördüğü önemli bir yükümlülüğünü yerine getirmemesi fesih için önemli bir neden sayılır. CJT için önemli nedenler özellikle şunlardır: ..."

290 şeklindeki birinci ve ikinci bendlerinin; 1998/3 sayılı Tebliğ'in 2000/3 sayılı Tebliğ ile değişik 6. maddesinin ikinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerine aykırı olarak düzenlenmiş olduğu anlaşılmıştır.

Yukarıda değinilen hükümlere ilaveten Sözleşme'nin "Bayinin Bayilik ile İlgili Genel Mükellefiyetleri" başlıklı 2. maddesinde yer verilen bayinin sözleşme ağına dahil olmayan yeniden satıcılara ve aracılara mal satmasını kısıtlayan hüküm ve sözleşmenin 8. maddesinde yer alan yedek parça satışına ilişkin hususları düzenleyen hükmün de 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamında olduğu ve Tebliğ'e uygun olarak düzenlenmiş olduğu belirtilmelidir. Bu hükümler dışında yeniden satış fiyatının belirlenmesi gibi açık ihlal niteliğinde bir hükme de sözleşmede yer verilmemiştir.

300 Yukarıda değinildiği üzere şikâyet esas itibarıyla Chrysler'in Sercem'in Sözleşmesi'ni haksız olarak feshettiği ve anılan Sözleşme'de 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı hususlar bulunduğu üzerinedir. Dilekçede 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı olduğu belirtilen ve yukarıda yer verilen sözleşme maddelerinin incelenmesi sonucunda, bayinin sözleşme bölgesinde aktif satışının ve alt bayi ve servis açma hakkının kısıtlandığı belirtilen hükümlerin 1998/3 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinin b-6 bendine uygun olduğu anlaşılmıştır. Sözleşme'nin çok markalılık, eşdeğer kalitede yedek parça kullanımı, rakip araçları satmama ve bu araçlara bakım-onarım hizmeti vermeme gibi hükümlerinin de 1998/3 sayılı Tebliğ'e uygun olarak düzenlenmiş olduğunun anlaşılması dolayısıyla, 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı olarak tanımlanabilecek tek hususun sözleşmenin süresine ve feshi ihbara ilişkin olduğu ve değerlendirmenin bu konu üzerinden yapılması gerektiği anlaşılmıştır. Şikâyet dilekçesinde söz konusu hüküm nedeniyle taraflar arasındaki bayilik sözleşmesinin 1998/3 sayılı Tebliğ'in öngördüğü muafiyetten ve bu bağlamda 2005/4 sayılı Tebliğ'in öngörmüş olduğu geçiş sürecinden yararlanamayacağı ileri sürüldüğü için, öncelikle konunun bu yönüyle değerlendirilmesi gerekmektedir.

320 Bayilik Sözleşmesi'nin incelenmesinden, Sözleşme'nin üç yıl süreli olmak üzere 23.6.2000 tarihinde imzalandığı ve 1.7.2000 tarihinde yürürlüğe girdiği, yenilememe isteğinin bildirilmesi için ise 6 ay süre belirlendiği görülmektedir. Buna karşılık belirtilen sürenin sona ermesinden sonra dahi sözleşmenin yürürlükte kalmaya devam ettiği anlaşılmaktadır. Zira şikâyet dilekçesinden ve eklerinden anlaşıldığı üzere, taraflar arasındaki sözleşme Chrysler tarafından gönderilen 10.6.2005 tarihli noter ihtarnamesi ile iki yıllık süre vermek kaydıyla feshedilmiştir. Yine dilekçe ve eklerinden anlaşıldığı üzere söz konusu ihtarname tüm bayilik teşkilatına gönderilmiştir. Bu durumda ilk imzalandığı halde 3 yıl olarak öngörülen sözleşme süresinin sona ermesinden sonra yürürlükte kalan Sözleşme'nin artık süresiz olarak kabul edilmiş olduğu Chrysler tarafından 2005 yılında Sercem'e gönderilen ihtarnamenin iki yıl süreli olmasından anlaşılmaktadır. Nitekim şikâyet dilekçesinde de Sözleşme'nin süresiz hale geldiğine yer verilmektedir. Şikâyet dilekçesi ve eklerinden Bayilik Sözleşmesi'nin 1998/3 sayılı Tebliğ'in süresiz anlaşmalar için öngördüğü iki yıllık süreye riayet edilerek feshedildiği sabittir.

330 Bu bağlamda değerlendirilmesi gereken husus sözleşme süresinin 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı olarak düzenlenmiş olmasının, inceleme konusu özelinde tek başına soruşturma açmayı gerektirip gerektirmediğidir. Bilindiği üzere Rekabet Kurulu tarafından motorlu taşıtlar sektörüne özgü olarak çıkarılan grup muafiyeti tebliğleri yetkili satıcıların güçlü konumda olan sağlayıcılar karşısında korunması

340 amacıyla esasen rekabet hukuku ile ilgisi bulunmayan bazı hükümler de içermektedir. Söz konusu hükümler esas itibarıyla rekabeti kısıtlayıcı nitelik taşımamakta, rekabetçi ve yenilikçi bir dağıtım sisteminin ancak güçlü bir bayilik yapısı ile mümkün olabileceği anlayışını yansıtmaktadır. Mehaz AB Komisyonu tüzüklerinde de yer verilen bu hususlar arasında sözleşmelerin sürelerine ve feshedilmelerine ilişkin olarak bir takım koşullar da bulunmaktadır. Taraflar arasındaki sözleşmenin ilişkide güçlü konumda bulunan sağlayıcı tarafından kolayca feshedilmemesi ve yetkili satıcıların yapmış oldukları yatırımların karşılığının alabilmeleri için belirli bir süre sözleşmenin yürürlükte kalması gerektiği düşüncesi bu hükümlerin gerekçesini oluşturmaktadır.

350 Gerek 1998/3 sayılı Tebliğ'de gerekse 2005/4 sayılı Tebliğ'de sözleşmelerin sürelerine ve feshi ihbara ilişkin koşullar anlaşmaların grup muafiyetinden yararlanabilmesi için uyulması gereken haller arasında yer almaktadır. Söz konusu hükümler, muafiyetin önkoşulu olmakla birlikte, açık rekabet ihlali niteliğini de taşımadıkları şüphesizdir. Aksine söz konusu hükümlere aykırılığı Kanun'un 4. maddesi anlamında tek başına rekabet kısıtlaması olarak tanımlamak imkânı dahi bulunmamaktadır. Bu bağlamda kara liste olarak tabir edilen hükümlere aykırılık halinde anlaşmanın bireysel muafiyetten yararlanması olasılığı oldukça zayıf olmakla birlikte, bu tür hükümlere aykırı olarak hazırlanan bir sözleşmenin bireysel muafiyet alması olasılığı mevcuttur. Bu halde yapılması gereken şikâyete konu sözleşmeye ilişkin olarak bireysel muafiyet incelemesi yapmak ve koşulların karşılanmaması halinde soruşturma açmak olacaktır. Ancak inceleme konusu açısından şu aşamada geçmişe dönük olarak bir bireysel muafiyet değerlendirilmesi yapmaya dahi gerek bulunmamaktadır. Zira diğer hükümlerinin 360 1998/3 sayılı Tebliğ'e uygun olduğu anlaşılan Bayilik Sözleşmesi'nin, yürürlükten kalkmış olması dolayısıyla esas itibarıyla rekabet kısıtlaması niteliği taşımayan bir hükme yönelik olarak muafiyet değerlendirilmesi yapılmasına veya ihlal gerekçesi ile soruşturma açılmasına gerek bulunmamaktadır.

370 Nitekim benzer nitelikte Automobile Dacia S.A. ile bayileri arasında yapılan anlaşmalarda 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı olarak düzenlenen sözleşme ve feshi ihbar sürelerinin grup muafiyetinden yararlanmaya engel olduğu ancak sözleşmenin diğer hükümlerinde açık ihlal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir ihlale rastlanmadığından soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına ilişkin Rekabet Kurulu'nun 29.1.2004 tarih ve 04-09/79-21 sayılı kararı, Danıştay Onüçüncü Dairesi'nin 12.12.2006 tarihli E.2005/1724, K.2006/4710 ve E.2005/1722, K.2006/4711 sayılı kararları ile onaylanmıştır. Kaldı ki şikâyet konusu bakımından başlangıçta 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı şekilde üç yıl süreli olarak belirlenen Sözleşme'nin, öngörülen sürenin dolması ile belirsiz süreli sözleşme halini aldığı ve fesih işleminde belirsiz süreli sözleşmelere ilişkin hükümlerin uygulandığı dikkate alındığında Tebliğ ile uyumun sağlandığı anlaşılmaktadır. Esasen şikâyet dilekçesinde de Sözleşme'nin belirsiz süreli hale getirildiği teyit edilmektedir.

Diğer taraftan şikâyet dilekçesinde Chrysler tarafından gerçekleştirilen fesih işleminin haksız olduğu ve Sercem'in çok markalı olması nedeniyle Chrysler ağına

380 alınmadığı ileri sürülmektedir. Öncelikle belirtilmelidir ki yukarıda da değinildiği üzere taraflar arasındaki münfesiş bayilik sözleşmesi 1998/3 sayılı Tebliğ'in çok markalılık ile ilgili hükümlerine paralel niteliktedir. Hatta Chrysler'in bir adım daha ileri gitmek suretiyle, 1998/3 sayılı Tebliğ döneminde dahi Sözleşme'ye konulan "Bayinin objektif haklı nedenlerin olduğunu kanıtlaması halinde CJT, Bayi bu yükümlülükten muaf tutabilir." maddesi ile farklı uygulamalara olanak tanıyabileceğini hükme bağladığı görülmektedir. Şikâyet dilekçesinden Sercem'in 2000 yılından yani Chrysler ile anlaşma imzaladığı tarihten bu yana Hyundai ile Chrysler bayiliklerini aynı binada yürütmekte oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre en azından 1998/3 sayılı Tebliğ anlamında çok markalılığın Sözleşme'nin başından beri uygulandığı görülmektedir.

Dilekçe ve eklerinde feshin gerekçesinin çok markalılık olduğuna ilişkin olarak gösterilen delillerden ilki Sercem tarafından Chrysler'e gönderilen 9.3.2006 tarihli yazıda yer alan "Yeni kanun ile beraber bilindiği üzere binalarda şirketleri şu ya da bu şekilde marka standartlarını uygulaması uygun olmamasına rağmen şirketimiz yine de bize bunlar bildirildiğinde bunları da uygulamaya hazırdır. Yeni kanunun en önemli noktalarından biri aynı alanda birden çok markanın satılabilmesi serbestliği olup, alan hesaplaması yapılırken bir markanın kapladığı alan diğer markaların m2'sinden düşülememektedir." ifadesidir. Bir başka delil olarak da Sercem tarafından İstanbul Beyoğlu 31. Noterliği aracılığıyla Chrysler'e çekilen 29.8.2006 tarihli ihtarnamede yer verilen "Bunun sebebi Sercem Otomotiv'in halen Hyundai bayii olması ve her iki bayilik ilişkisini aynı yerde sürdürecektir olmasıdır. Çünkü yapılan tüm görüşmelerde Chrysler standartların ayrı bir binada yerine getirilmesi şartını koşmuş, ancak Sercem Otomotiv tarafından kabul edilmeyince bu ihtar çekilmiştir. Sercem otomotiv yeni tebliğe göre aynı yerde iki bayiliği yürütme hakkı olduğunun bilincinde olarak ve bugüne kadar da her iki bayiliğin aynı yerde yürütülmüş ve başarılı olunmuş olması gerekçeleri ile bu isteği kabul etmemiştir. Chrysler tebliğe açık aykırılık oluşturduğundan bu şartı yazılı olarak ileri sürmemişse de, asıl sorun bu konudan kaynaklanmaktadır. Chrysler çok markalı bayilik hakkını önlemek istemektedir. Çünkü Sercem Otomotiv kendisine bildirilen tüm objektif ve yazılı standartları yerine getirmiştir, sözleşme yapmanın reddedilmesi için başka bir gerekçe bulunmamaktadır. Chrysler temsilcileri esasen asıl anlaşmazlık konusunun çok markalılık meselesi olduğunu açıkça sözlü olarak beyan etmiş bulunmaktadırlar." ifadesi gösterilmektedir. Bu ihtarnameye karşılık Chrysler tarafından Beyoğlu 2. Noterliği kanalıyla verilen 8.9.2006 tarihli cevapta ise "Müvekkil şirketin çok markalı bayilik hakkını önlemek istediğine ilişkin Muhatap iddiaları ise külliyen hilaf-ı hakikattir. Bu iddia, sadece 2005/4 sayılı "Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin getirdiği yeni hükümlerin şemsiyesi altına girebilmek ve Muhatapın Tazminat Taleplerine gerekçe oluşturabilmek amacıyla ihtarnameye alınmıştır. Ancak, gerçeğe aykırı bu iddianın, Muhatapın hayali tazminat taleplerine hiçbir olumlu katkısı olmayacağı açıktır. Zira müvekkil şirketin bu yönde hiçbir zaman hiçbir beyan ve ifadesi olmamıştır." denilmektedir.

Öncelikle belirtilmelidir ki 1998/3 sayılı Tebliğ çerçevesinde sağlayıcı feshi ihbar sürelerine uymak kaydıyla herhangi bir gerekçe göstermeksizin bayilik

- anlaşmasını feshetme hakkına sahiptir. Nitekim bu konuda bir tartışma bulunmamaktadır. 2005/4 sayılı Tebliğ'e göre ise sağlayıcıların kendilerine başvuran her yetkili satıcı adayını dağıtım sistemine kabul etmek gibi bir zorunluluğu bulunmamaktadır. 2005/4 sayılı Tebliğ'in sağlayıcıları standartları yerine getiren her yetkili satıcı adayı ile anlaşma yapmaya zorlamadığı belirtilmelidir. Bu durum ancak sağlayıcının yeni araçlar bakımından pazar payının %40'ın üzerinde olması halinde, grup muafiyetinden yararlanmak için zorunlu olarak niteliksel seçici dağıtım sisteminin benimsenmesi halinde mümkündür. Bunun dışında kalan hallerde sağlayıcılar herhangi bir gerekçe göstermeksizin, standartları karşılamış olsa dahi bir bayi adayını reddedebilirler. Esasen şikâyet dilekçesine ek olarak verilen yazışmalardan şikâyetçi tarafından ileri sürüldüğü üzere, Chrysler'in Sercem ile yeni bir bayilik anlaşması imzalayacağına dair herhangi bir anlam çıkmamaktadır. Bu itibarla, şikâyetçinin bayilik talebinin reddedilmesine gerekçe olarak çok markalılıktan başka bir neden bulunmadığı iddiasının geçerliliği bulunmamaktadır.
- 440 Bu noktada belirtilmelidir ki 2005/4 sayılı Tebliğ çok markalı bayilerin kurumsal kimlik standartlarını tamamen ortadan kaldırmasına cevaz verecek hükümler içermemektedir. Nitekim bu hususa, "2005/4 Sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin Açıklanmasına Dair Kılavuz"un 35. sorusuna verilen cevapta değinilmektedir. Diğer taraftan şikâyetçinin uzun bir süredir Hyundai ile Chrysler bayiliğini birlikte yürütmesi de çok markalılık konusunda taraflar arasında bir uyuşmazlık olmadığını göstergesidir. Şikâyet dilekçesinden yer verilen ve yukarıda değinilen iki belgenin de 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi hükümleri çerçevesinde soruşturma açılmasını sağlamaya yeterli olmadığı kanaatine varılmıştır.
- 450 Son olarak Chrysler'in tüm bayilik sözleşmelerini feshetmesinin 2005/4 sayılı Tebliğ'e ve 4054 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil ettiği iddiasına yönelik olarak, 2005/4 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girmesinin böyle bir feshe imkân tanıyıp tanımadığına kısaca değinilmesi gerekmektedir. Yukarıda yer verildiği üzere 1998/3 sayılı Tebliğ'e göre belirsiz süreli anlaşmalarda feshi ihbar süresinin iki yıl olması gerekmektedir. Ancak Tebliğ'in 6. maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer verilen "*Dağıtım sisteminin kısmen veya tamamen yeniden organize edilmesinin zorunlu olduğu hallerde, bir yıllık feshi ihbar süresine uymak kaydıyla, sağlayıcının anlaşmayı feshetme hakkı,*" hükmü ile bu sürenin bir yıla indirilebileceği öngörülmüştür. Buna göre sağlayıcı tarafından gerçekleştirilen fesih işleminin bu hükümler çerçevesinde haklı olup olmadığının değerlendirilmesinin de görevli yargı yerlerince yapılması gerekmektedir. Nitekim 2005/4 sayılı Tebliğ'in mehzazı olan 1400/2002 sayılı Tüzüğü'nün AB'de yürürlüğe girmesinin ardından benzer tartışmalar orada da yaşanmıştır ve ortaya çıkan uyuşmazlıklar mahkemelere intikal etmiştir. AB Komisyonu'nun yayımlamış olduğu Açıklayıcı Kılavuz'un 68. sorusunda böyle bir sorunun ortaya çıkması halinde feshin haklı olup olmadığının ulusal mahkemeler veya hakem tarafından belirlenmesi gerektiğini açıkça ifade etmiştir. ATAD ise Roma Antlaşması'nın 234. maddesi uyarınca ulusal mahkemeler tarafından sorulan sorulara benzer nitelikte cevaplar vermiştir.

470 Nitekim, Sercem'in konuyu İstanbul 4. Asliye Sicil Mahkemesi'ne taşımış olduğu, Chrysler ile yapılan telefon görüşmesinden ve daha sonra Kurum kayıtlarına 27.2.2009 tarih ve 1502 sayı ile giren yazıdan anlaşılmıştır. Chrysler'e mevcut durumda Sercem ile olan ilişkisi ve birden fazla marka satışı yapan bayisi olup olmadığına ilişkin sorular yöneltilmiş ve bu soruları cevaplamak amacıyla gönderilen yazıda, Sercem'in bayilik sözleşmesinin haksız feshedilmesi iddiasıyla açtığı davanın, davacının feragati sebebiyle sonlandığı ilgili belgeler ekte sunularak ifade edilmiştir. Ayrıca Sercem ile 9.1.2009 tarihinde imzalanan protokol ile Sercem'in sözleşmenin haksız feshedildiği iddiasından ve bu iddiaya dayanan taleplerinden vazgeçmesinin yanı sıra, yetkili bayi ve servis sözleşmeleri ile ilgili tüm hak ve taleplerinden de Chrysler'i ibra ettiği öğrenilmiştir. Dolayısıyla mevcut durumda Sercem dosya çerçevesinde başvuru konusu olan bayilik sözleşmesinin haksız feshedildiği iddiasından 9.1.2009 tarihi itibarıyla vazgeçmiş bulunmaktadır.

Chrysler tarafından gönderilen söz konusu yazıda ayrıca Sercem'in Bayilik Sözleşmesi'nin devamı süresince 2000 yılından itibaren 6 yıl boyunca aynı tesiste Hyundai bayiliğini sürdürdüğü ve Chrysler'in mevcut durumda başka marka araç satışı yapan 6 adet bayi olduğu belirtilmektedir.

490 Yukarıda yer verilen bilgi ve değerlendirmeler ışığında, yürürlükten kalkmış bulunan bayilik sözleşmesine yönelik olarak, esas itibarıyla rekabet kısıtlaması niteliği taşımayan feshe ilişkin hükmü hakkında, sözleşmenin sonradan belirsiz süreli sözleşme niteliği kazanması ve fesih işleminin bu sözleşmeler için geçerli olan hükümler çerçevesinde gerçekleştirilmesi nedeniyle muafiyet değerlendirmesi yapılmasına veya ihlal gerekçesi ile soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Sözleşme'nin Sercem'in başka marka araçları da satmak istemesi nedeniyle feshedildiği iddiasına ilişkin olarak ise, gerek Sercem'in sözleşme süresince başka bir markanın daha bayisi olması gerekse de mevcut durumda Chrysler'in farklı marka satışı yapan bayilerinin varlığı göz önünde bulundurulduğunda, soruşturma açılmasını gerektirecek nitelikte ciddi delillerin bulunmaması nedeniyle şikâyetin reddedilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

K. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre;

1. Chrysler Jeep Ticaret A.Ş. ile Sercem Otomotiv Sanayi A.Ş. arasında 23.6.2000 tarihinde imzalanmış olan "Bayilik Sözleşmesi"nin sözleşmenin süresi ve feshi ihbara ilişkin hükmü dışında 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Seervis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği ile uyumlu olduğuna,

510 - Süre ve feshe ilişkin hükümleri dolayısıyla 1998/3 sayılı Tebliğ'in sağlamış olduğu muafiyetten yararlanamayan münfesih "Bayilik Sözleşmesi"ne ilişkin olarak açık ihlal niteliğinde hükümler içermemesi nedeniyle soruşturma açılmasına gerek olmadığına,

- Chrysler Jeep Ticaret A.Ş.'nin Sercem Otomotiv sanayi A.Ş. ile olan ilişkisine çok markalılık nedeniyle son verildiği ve bu nedenle yeniden bayilik ağına

09-11/213-64

alınmadığı iddiasına yönelik olarak soruşturma açılmasını gerektirecek nitelikte ciddi delillerin bulunmaması nedeniyle şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.